

# Anonymiseret version

Oversættelse

C-277/20 – 1

## Sag C-277/20

### Anmodning om præjudiciel afgørelse

**Dato for indlevering:**

24. juni 2020

**Forelæggende ret:**

Oberster Gerichtshof (Østrig)

**Afgørelse af:**

27. maj 2020

**Rekvirent:**

UM

Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) har [udelades] i tinglysnings sagen indbragt af rekvirenten, UM, [udelades] Köln, [udelades] efter revisionsanke iværksat af rekvirenten til prøvelse af kendelse afsagt den 16. januar 2020 af Landesgericht Klagenfurt (den regionale ret i Klagenfurt, Østrig) som appelinstans, [udelades] hvorved kendelsen afsagt den 12. november af Bezirksgericht Hermagor (distriktsdomstolen i Hermagor, Østrig) [udelades] blev stadfæstet, afsagt følgende

**Kendelse:**

**A.** Den Europæiske Unions Domstol forelægges følgende spørgsmål med henblik på præjudiciel afgørelse:

1. Skal artikel 3, stk. 1, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 650/2012 af 4. juli 2012 om kompetence, [org. s. 2] lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis (herefter »arveretsforordningen«) fortolkes således, at en aftale om døds gave, der er indgået mellem to tyske statsborgere, der har deres sædvanlige opholdssted i Tyskland, vedrørende en fast ejendom beliggende i Østrig, hvorefter

gavemodtageren efter gavegiverens død skal have et obligationsretligt krav over for boet vedrørende tinglysning af sin ejendomsret på grundlag af denne aftale og gavegiverens dødsattest, dvs. uden skifterettens medvirken, er en aftale om arv i denne bestemmelses forstand?

2. Såfremt det foregående spørgsmål besvares bekræftende:

Skal arveretsforordningens artikel 83, stk. 2, fortolkes således, at bestemmelsen også regulerer gyldigheden af et lovvalg, der blev truffet før den 17. august 2015, vedrørende en aftale om døds gave, der skal kvalificeres som aftale om arv som omhandlet i arveretsforordningens artikel 3, stk. 1, litra b)?

**B.** [Udelades] [udsættelse af sagen]

Præmisser:

### **I. Faktiske omstændigheder:**

Følgende fremgår af tinglysningsdokumenterne og de aktuelle tingbogsoplysninger: **[Org. s. 3]**

Den tyske statsborger ZL, der afgik ved døden den 13. maj 2018 i Köln, [udelades], og som senest havde fast opholdssted i Köln, er på grundlag af købsaftale af 20. juni 1975 og overdragelsesaftale af 22. juli 1975 tinglyst som ejer af en fast ejendom i Mauthen i den østrigske tingbog. Arvesagen verserer ved Amtsgericht Köln (byretten i Köln, Tyskland). Dennes søn, UM, der ligeledes er tysk statsborger med sædvanligt opholdssted i Köln, har i Köln gjort krav om tilbageførsel af ejendomsretten til denne faste ejendom gældende over for boet.

Den 9. juli 1975 fremsatte ZL over for sin søn, UM, og dennes (daværende) ægtefælle, XU, østriger, der ligeledes havde opholdssted i Köln, følgende tilbud om aftale vedrørende denne faste ejendom:

»For det første: Ved købsaftale af 13. maj og 20. juni 1975 har XU, [...], erhvervet en del, hvis opmåling endnu udestår, af en fast ejendom i [...] retskredsen Kötschach. På denne grund skal der opføres et tofamilieshus, der skal tjene som fast bopæl for XU og hendes familie, og som skal finansieres af hendes svigerfar, ZL. I tilfælde af, at XU overdrager den nævnte faste ejendom til sin ægtefælle, UM, som eneejer, og denne på sin side overdrager ejendomsretten til den faste ejendom til sin far, ZL, tilbyder ZL XU og UM [...], at der indgås følgende aftale:

a) ZL overtager ejendomsretten til den nævnte faste ejendom fra UM, **[org. s. 4]** samt alt, hvad der er forbundet dermed, alle rettigheder og pligter og i overensstemmelse med rådighedsforholdene efter foretaget opmåling. Overdragelsen af den faste ejendom til ZL skal ske på de vilkår, der er fastsat i nedenstående punkter.

- b) ZL forpligter sig til, på denne faste ejendom, som han herefter vil være ejer af, at opføre et tofamilieshus inden for ti år efter aftalens indgåelse. Denne forpligtelse overgår til hans arvinger, for så vidt han ikke har opfyldt den, mens han levede. [...]
- c) Ved sin død overdrager ZL den nævnte faste ejendom til XU og UM med halvdelen til hver samt alt, hvad der på tidspunktet for hans død vil være forbundet med den faste ejendom, herunder det herpå opførte hus og i overensstemmelse med grænserne for rådighedsforholdene på overdragelsestidspunktet. Overdragelsen finder sted, når ZL afgår ved døden, men ikke før huset er færdiggjort. Overdragelsen er betinget af, at de to overtagende parter ikke er blevet skilt på det tidspunkt, hvor ZL afgår ved døden, og at XU lever længere end ZL. Såfremt denne betingelse ikke er opfyldt, gælder overdragelsen ved dødsfald kun som sket til UM, efter hvem kravet på grundlag af den aftale, der skal indgås, kan gå i arv, også inden ZL afgår ved døden.
- d) For så vidt der ikke er aftalt modydelser for denne overdragelse, sker overdragelsen ved dødsfald som gave, hvilket ZL udtrykkeligt erklærer. Han giver afkald på muligheden for at træde tilbage fra denne aftale. **[Org. s. 5]**
- e) Som delvis modydelse for overdragelsen er de overtagende parter forpligtet til at indrømme fru [...], XU's mor, en boligret i det hus, der skal opføres [...].
- f) Østrigsk ret finder anvendelse på retsforholdene, der følger af de aftaler, der skal indgås [...].
- g) ZL forpligter sig til ikke at sælge eller stifte byrder på den af ham ejede faste ejendom uden UM's og XU's samtykke, således at deres krav på grundlag af aftalen om overdragelse ved dødsfald er sikrede. [...]
- h) ZL giver sit samtykke til, at der på det blad i tingbogen for matrikelkommunen Mauthen, der skal oprettes for den grund, som aftalen vedrører,
- aa) [...]
- bb) på grundlag af nærværende aftale og ZL's officielle dødsattest tinglyses en ejendomsret med halvdelen til hver af de to overtagende parter efter deres fælles anmodning eller en ejendomsret alene til UM efter dennes anmodning, idet det skal dokumenteres, at betingelsen for, at den faste ejendom kun overdrages til ham alene, er opfyldt.
- i) [...]

Ved dokument oprettet for notar den 22. juli 1975 accepterede XU og UM dette tilbud. XU døde allerede den 5. november 2005, dvs. før ZL, og var dengang allerede blevet skilt fra UM. Der blev ikke opført et hus på **[org. s. 6]** grunden i Mauthen.

## II. Rekvirentens argumenter og det hidtidige sagsforløb

I sin egenskab af enebeneficiant i henhold til dødsgaven har UM anmodet om tinglysning af sin ejendomsret til den faste ejendom ved den østrigske tinglysningsdomstol. Han fremlagde aftaletilbud og accepterklæring af 9. juli/22. juli 1975, ZL's og XU's dødsattester, en restanceattest fra skattemyndigheden, kendelsen om udpegelse af en midlertidig bobestyrer afsagt af Amtsgericht Köln (byretten i Köln, Tyskland), en kopi af den officielle ejendomsvurdering og et luftfoto af grunden.

Retten i første instans afviste – ved sin retsombudsmand [»Rechtspfleger«] – anmodningen om tinglysning på grund af manglende dokumentation for opfyldelsen af alle betingelser i henhold til aftaletilbuddet. Retten lagde til grund, at østrigsk ret finder anvendelse.

Retten i anden instans stadfæstede denne afgørelse. Bestemmelserne i arveretsforordningen finder ikke anvendelse, eftersom der i aftaletilbuddet blev aftalt østrigsk ret. Rekvirenten skal ved hjælp af et dokument, der kan tinglyses, godtgøre, at de i aftalen fastsatte suspensive betingelser er opfyldt. Overdragelsen på grundlag af dødsgaven skulle ikke finde sted, før huset var færdiggjort, og det er ikke godtgjort, at denne betingelse er opfyldt. Retten i anden instans gav tilladelse til ordinær revisionsanke. [Org. s. 7]

Rekvirenten har iværksat revisionsanke ved Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) til prøvelse af den nævnte afgørelse, hvorved han har opretholdt sin anmodning om tinglysning.

Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) har besluttet at udsætte behandlingen af denne revisionsanke og forelægge Den Europæiske Unions Domstol væsentlige EU-retlige spørgsmål.

## III. EU-retten

1. Arveretsforordningens artikel 1 bestemmer:

1. *Denne forordning finder anvendelse på arv. [...]*

2. *Denne forordning finder ikke anvendelse på:*

[...]

*g) rettigheder og goder, der opstår eller overdrages på anden måde end ved arv, f.eks. i form af gaver, sameje mellem flere personer med begunstiggelse af længstlevende, pensionsordninger, forsikringspolicer og lignende ordninger, jf. dog artikel 23, stk. 2, litra i)*

[...]

l) enhver registrering i et register af rettigheder i fast ejendom eller løsøre, herunder de lovmæssige krav til en sådan registrering, samt virkningerne af registrering eller manglende registrering af sådanne rettigheder i et register.

2. Arveretsforordningens artikel 3 har følgende ordlyd:

1. I denne forordning forstås ved:

a) »arv« enhver form for overgang af goder, rettigheder og [org. s. 8] forpligtelser ved dødsfald, hvad enten det drejer sig om en viljesbestemt overførsel ved dødsdisposition eller om overgang ved arv efter loven

b) »aftale om arv« en aftale, herunder en aftale, der er resultatet af gensidige testamenter, der – med eller uden vederlag – skaber, ændrer eller ophæver rettigheder i det eller de forventede boer for en eller flere parter i pagten

[...]

d) »dødsdisposition« et testamente, et fælles testamente eller en aftale om arv

[...]

3. Vedrørende lovvalget bestemmes det i arveretsforordningens artikel 22:

1. En person kan vælge, at det er loven i den medlemsstat, hvor den pågældende er statsborger på det tidspunkt, hvor valget træffes, eller på dødstidspunktet, der skal anvendes ved behandlingen af hele arven efter vedkommende. En person, der har flere statsborgerskaber, kan vælge loven i den hvilken som helst af de stater, hvor den pågældende er statsborger på det tidspunkt, hvor valget træffes, eller på dødstidspunktet.

2. Lovvalget skal være udtrykkeligt og indeholdt i en erklæring i form af en dødsdisposition eller fremgå af en sådan dispositions bestemmelser.

[...]

4. Arveretsforordningens artikel 25 bestemmer følgende om aftaler om arv:

1. En aftale om arv angående arv efter én person skal med hensyn til dens antagelighed, dens materielle gyldighed og dens bindende virkninger mellem parterne, herunder betingelserne for dens opløsning, behandles i henhold til den lov, som i medfør af denne forordning skulle anvendes på arven [org. s. 9] efter den pågældende person, hvis vedkommende var afgået ved døden på samme dag som aftalens indgåelse.

[...]

3. Uanset stk. 1 og 2 kan parterne vælge, at den lov, som den person eller en af de personer, hvis bo er involveret, kunne have valgt i medfør af artikel 22 på de

*deri fastsatte betingelser, skal finde anvendelse på deres aftale om arv med hensyn til dens antagelighed, dens materielle gyldighed og dens bindende virkninger mellem parterne, herunder betingelserne for dens opløsning.*

5. Overgangsbestemmelserne i arveretsforordningens artikel 83 har følgende ordlyd:

1. *Denne forordning finder anvendelse på arv efter personer, som afgår ved døden på eller efter 17. august 2015.*

2. *Når afdøde [før 17. august 2015 har valgt] [o.a.: denne formulering er i overensstemmelse med de øvrige sprogversioner], hvilken lov der skal finde anvendelse på arven, er dette valg gyldigt, hvis det opfylder betingelserne i kapitel III, eller hvis det er gyldigt i henhold til de internationalprivatretnlige regler, der var gældende på det tidspunkt, hvor valget blev truffet, i den stat, hvor den afdøde havde sit sædvanlige opholdssted, eller i en hvilken som helst af de stater, hvor den pågældende var statsborger.*

3. *En dødsdisposition foretaget før 17. august 2015 er antagelig og gyldig, både materielt og med hensyn til form, hvis den opfylder betingelserne i kapitel III, eller hvis den er antagelig og gyldig, både materielt og med hensyn til form, i henhold til de internationalprivatretnlige regler, der var gældende på det tidspunkt, hvor dispositionen blev foretaget, i [org. s. 10] den stat, hvor den afdøde havde sit sædvanlige opholdssted, eller i en hvilken som helst af de stater, hvor den pågældende var statsborger, eller i den medlemsstat, hvor den myndighed befinder sig, der behandler arvesagen.*

4. *Er en dødsdisposition truffet før 17. august 2015 i overensstemmelse med den lov, som den afdøde kunne have valgt i henhold til denne forordning, betragtes denne lov som valgt til at være den lov, der finder anvendelse på arven.*

#### **IV. National ret:**

1. § 956 i Østrigs Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (den almindelige borgerlige lovbog, herefter »ABGB«) i den affattelse, der finder anvendelse i den foreliggende sag, før Erbrechtsänderungsgesetz 2015 (lov om ændring af arvelovgivning, BGBl. I, 2015/87, herefter »arveretsændringsloven 2015«), trådte i kraft, havde følgende ordlyd:

*En gave, hvis opfyldelse først skal finde sted efter gavegiverens død, er under iagttagelse af de foreskrevne formkrav gyldig som et legat. Gaven skal kun anses for en aftale, såfremt gavemodtageren har accepteret denne, gavegiveren udtrykkeligt har givet afkald på muligheden for at træde tilbage fra aftalen, og et skriftligt dokument herom er blevet udleveret til gavemodtageren.*

§ 1, litra d), i Notariatsaktsgesetz (lov om oprettelse af dokumenter for notar,) gør gyldigheden af en aftale om gave uden reel overdragelse betinget af, at der oprettes et dokument for notar.

2. De relevante bestemmelser i den østrigske Grundbuchgesetz (tinglysningsloven, herefter »GBG«) er affattet således:

§ 26:

*(1) Tinglysninger og anmærkninger kan kun bevilges på grundlag af dokumenter, som er udfærdiget i den form, der foreskrives som betingelse for deres gyldighed. [Org. s. 11]*

*(2) Disse dokumenter skal, såfremt der er tale om erhvervelse eller ændring af en tinglig rettighed, indeholde en gyldig retsgrund.*

3. De relevante bestemmelser i den østrigske Rechtspflegergesetz (retsbedsmandsloven, herefter »RpflG«) har følgende ordlyd:

§ 2:

*En tjenestemand ved retten kan udpeges som retsbedsmand [»Rechtspfleger«] med henblik på et eller flere af følgende arbejdsområder:*

*[...]*

*3. Tingbogs- og skibsregistersager*

*[...]*

§ 16

*(1) [...]*

*(2) Følgende opgaver varetages altid af dommeren:*

*[...]*

*6. Afgørelser, hvor udenlandsk ret finder anvendelse.*

## **V. Begrundelse for de præjudicielle spørgsmål**

1.1 I henhold til national retspraksis skal den østrigske tinglysningsret i medfør af GBG's § 26 undersøge form og indhold af dokumenter, der forelægges med henblik på at opnå en tinglysning. Såfremt der i en aftale indrømmes en rettighed, som er undergivet en betingelse, og samtykket til tinglysning kun meddeles på denne betingelse, skal det også dokumenteres, at den er opfyldt [udelades]. I henhold til RpflG er det retsbedsmandens opgave at foretage denne

undersøgelse. Hvis det imidlertid i denne sammenhæng kan blive nødvendigt at tage hensyn til en udenlandsk retsforskrift, finder dommerforbeholdet i medfør af RPflG's § 16, stk. 2, nr. 6, ifølge den nationale retspraksis [udelades] anvendelse. Såfremt det i et sådant tilfælde er en retsembedsmand, der træffer afgørelse, [org. s. 12] i stedet for en dommer, skal kendelsen og den forudgående procedure ophæves, og sagen skal hjemvises til retten i første instans til fornyet prøvelse ved en dommer. En sådan procedurefejl skal, indtil proceduren er endeligt afsluttet, konstateres ex officio, også selv om den ikke er blevet gjort gældende i en appelsag [udelades].

1.2 Retten er altid forpligtet til ex officio at undersøge og anvende udenlandsk ret, såfremt sagens akter giver anledning til at antage, at en sådan ret muligvis skal anvendes [undlades]. Spørgsmålet om, hvorvidt lovvalget i aftalen om døds gave, nemlig østrigsk ret, er gyldigt, og anvendelsen af arveretsforordningen på en sådan type aftale er derfor indledende spørgsmål for den forelæggende ret med henblik på at kunne besvare spørgsmålet om, hvorvidt retsembedsmanden har den funktionelle kompetence i dette tilfælde.

2. Den nationale retspraksis vedrørende aftaler om døds gaver i henhold til ABGB's § 956 i affattelsen før arveretsændringsloven 2015 fastsatte, at gavegiveren beholdt brugsretten til gaven, indtil den pågældende afgik ved døden [udelades]. I forbindelse med fast ejendom krævede gavemodtagerens erhvervelse af ejendomsretten en tinglysning, hvorom der kunne anmodes på grundlag af aftalen om gaven, der var forsynet med et samtykke til tinglysning, og dødsattesten, uden at skifteretten skulle afsige en særlig kendelse. Betingelsen for, at aftalen om døds gave var gyldig, var gavemodtagerens accept af gaven, gavegiverens udtrykkelige erklæring om, at denne gav afkald på muligheden for at tilbagekalde gaven, og oprettelsen [org. s. 13] af et dokument for notar. Gaven stiftede kun et obligationsretligt krav, der først skulle opfyldes efter gavegiverens død ([udelades] »legatløsning«). Et forbud mod stiftelse af byrder og salg, der var indsat i aftalen til fordel for gavemodtageren, erstattede i henhold til national retspraksis den udtrykkelige erklæring om afkald på tilbagekaldelse. De dokumenter, der er fremlagt for tinglysningsretten, indikerer, at der i det foreliggende tilfælde er indgået en aftale om døds gave til fordel for rekvirenten efter kriterierne i østrigsk ret.

3.1 Arveretsforordningen regulerer i og for sig kun arv og derfor ikke de forhold, der hidrører fra en retshandel inter vivos. Ved en døds gave efter østrigsk ret forholder det sig imidlertid således, at den ikke bevirker en overgang af goder i gavegiverens levetid, som ville vedrøre og bebyrde gavegiveren i dennes levetid, medmindre den eventuelt effektueres inden arveladerens død, hvilket ikke var tilfældet i den foreliggende sag. Overgangen af goder finder først sted efter døden og vedrører boet henholdsvis arvingerne. Eftersom definitionerne i arveretsforordningens artikel 3, stk. 1, litra b) og litra d), som arv også nævner aftale om arv som en aftale, der skaber rettigheder i det eller de forventede boer med eller uden vederlag, finder den forelæggende ret, at der er behov for en



fortolkning med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt en døds gave er en sådan dødsdisposition.

3.2 I den tysksprogede litteratur anføres hovedsageligt den opfattelse, at en døds gave, som ikke har nogen tinglig virkning, mens gavegiveren lever [**org. s. 14**], skal henregnes til arveretten og dermed er omfattet af forordningens materielle anvendelsesområde [udelades].

3.3 Efter den forelæggende rets opfattelse taler bedre argumenter for, at aftalen om døds gave – uanset om der er aftalt et delvist vederlag eller ej – skal anses for en aftale om arv i arveretsforordningens forstand. Selv om det deri nævnte gode på grundlag af retshandlen inter vivos efter skyldnerens død i og for sig skal overdrages til denne uden skifterettens medvirken, indgår godet i henhold til den legatløsning, for hvilken der også argumenteres i forbindelse med østrigsk ret, stadig i det forventede bo som omhandlet i arveretsforordningens artikel 3, stk. 1, litra b). Det er efter den forelæggende rets opfattelse snarere i overensstemmelse med kravet om en snæver fortolkning af undtagelsesbestemmelser og karakteren af de konkrete undtagelser, der nævnes i arveretsforordningens artikel 1, stk. 2, litra g), at anse en disposition over en del af et bo ved en aftale om døds gave for at være omfattet af arveretsforordningens bestemmelser, i al fald når gavemodtagerens krav på overdragelse af ejendomsretten [**org. s. 15**] sammenligneligt med en legatars først opstår, når gavegiveren afgår ved døden. Undtagelsesbestemmelsen i arveretsforordningens artikel 1, stk. 2, litra l), finder efter den forelæggende rets opfattelse ikke anvendelse, eftersom der ikke er tale om et registerretligt spørgsmål, men derimod om vurderingen af aftalen med henblik på lovvalg, som er en forudsætning for vurderingen af beslutningsorganets funktionelle kompetence.

4. De foregående instanser har begrundet anvendelsen af østrigsk materialret med parternes lovvalg i aftalen. Arveretsforordningen, som principielt finder anvendelse i den foreliggende sag på grund af gavegiverens dødsdato, indeholder også overgangsbestemmelser for et lovvalg foretaget før den 17. august 2015 og gør gyldigheden af dette valg betinget af, om det enten opfylder betingelserne i kapitel III, eller om det er gyldigt i henhold til de internationalprivatretlige regler, der var gældende på det tidspunkt, hvor valget blev truffet, i den stat, hvor den afdøde havde sit sædvanlige opholdssted, eller i en hvilken som helst af de stater, hvor den pågældende var statsborger. Eftersom gavegiveren dengang allerede var tysk statsborger, forblev tysk statsborger til sin død og både på tidspunktet for aftalens indgåelse og på dødsdatoen opholdt sig i Tyskland, er det på grundlag af arveretsforordningens artikel 83, stk. 2, nærliggende at antage, at valget af østrigsk lov i aftalen om døds gave er ugyldigt. Arveretsforordningens artikel 83, stk. 2, nævner ikke udtrykkeligt en aftale om arv, men arv. Arveretsforordningens artikel 83, stk. 3, omhandler ikke lovvalget, men derimod antageligheden og gyldigheden, både materielt [**org. s. 16**] og med hensyn til form, af en dødsdisposition foretaget før 17. august 2015. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at arveretsforordningens artikel 83, stk. 2, også finder anvendelse på et lovvalg, der er foretaget i en »aftale om arv«, men anser ikke denne fortolkning

for fuldstændig entydig. Såfremt lovvalget imidlertid ikke som sådan er lovligt i henhold til bestemmelserne i arveretsforordningens kapitel III, kan dets gyldighed, såfremt bestemmelsen i artikel 83, stk. 2 og 3, finder anvendelse, kun begrundes med, at det dengang havde været gyldigt efter bestemmelserne i den internationale privatret i Tyskland, dvs. efter national tysk ret. Anvendelsen af udenlandske lovvalgsregler er imidlertid i henhold til den østrigske RPfG ligeledes forbeholdt dommeren.

[Udelades] [processuelle oplysninger]

Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig),

Wien, den 27. maj 2020

**[Udelades]**

[Navn på rettens formand, processuelle oplysninger]